

Ex post hodnotenie regulácií pôsobiacich v podnikateľskom prostredí

Obdobie vykonania ex post hodnotenia (kalendárny polrok): I/2024

Gestor právneho predpisu: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Názov právneho predpisu/právnych predpisov: Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Špecifikácia¹:

Internetový odkaz na ex ante štádium hodnoteného právneho predpisu:
<https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27091/1>

Číslo legislatívneho procesu hodnoteného právneho predpisu na portáli Slov-Lex: [Legislatívny proces - SLOV-LEX](#)

Číslo parlamentnej tlače hodnoteného právneho predpisu: 972 VIII volebné obdobie

Ex post hodnotenie:

- ☒ regulácie/regulácií jedného právneho predpisu
- ☐ navzájom súvisiacich regulácií vo viacerých právnych predpisoch

¹ Informácie sa neuvádzajú, ak je regulácia zaradená do Registra ex post podľa bodu 10.3. písm. d) jednotnej metodiky a jej hodnotená úprava bola predložená do legislatívneho procesu pred 1. aprílom 2015.

9.1 Porovnanie predpokladaných (ex ante) a skutočných (ex post) nákladov regulácií

Tabuľka č. 1: Súhrnné porovnanie ex ante nákladov a ex post nákladov regulácií (nahrad'te rovnakou tabuľkou po vyplnení Kalkulačky nákladov podnikateľského prostredia pre ex post hodnotenie uvedenú v prílohe č. 9b jednotnej metodiky):

Č. regulácie v Registri ex post	Dôvod zaradenia do Registra ex post	Zrozumiteľný a stručný opis regulácie vyjadrujúci zdroj nákladov na podnikateľské prostredie	Číslo normy a lokaliz.	Náklady Ex post v €	Náklady Ex ante v €	Rozdiel v €
47	d)	Možnosť odchodu do predčasného starobného dôchodku.	461/2003 Z. z. § 67 ods. 1 písm. b)	274	-	-

Tabuľka č. 2: Výpočet skutočných vplyvov regulácií (ex post) a ich porovnanie s predpokladanými vplyvmi (ex ante) (nahradíte rovnakou tabuľkou po vyplnení Kalkulačky nákladov podnikateľského prostredia pre ex post hodnotenie uvedenú v prílohe č. 9b jednotnej metodiky):

EX POST										EX ANTE ²	EX POST – EX ANTE
Č. reg.	Dôvod zarad. do Registra ex post	Zrozumiteľný a stručný opis regulácie vyjadrujúci zdroj nákladov na podnikateľské prostredie	Číslo normy a lokalizácia (číslo, §, ods.)	Účinnosť regulácie	Kategória dotk. subjektov	Počet subjektov v dotk. kategórii	Počet subjektov MSP v dotk. kategórii	Náklady na 1 podnik. v €	Náklady na kategóriu dotk. subjektov v €	Náklady na kategóriu dotk. subjektov v €	Rozdiel v nákladoch na kategóriu dotk. subjektov v €
47	d)	Možnosť odchodu do predčasného starobného dôchodku.	461/2003 Z. z. § 67 ods. 1 písm. b)	01.01.23	všetky subjekty	15	-	18	274	-	-

² Ex ante časť sa nevypĺňa, ak je regulácia zaradená do Registra ex post podľa bodu 10.3. písm. d) jednotnej metodiky a jej hodnotená úprava bola predložená do legislatívneho procesu pred 1. aprílom 2015.

Doplňujúce informácie k spôsobu výpočtu vplyvov jednotlivých regulácií na náklady podnikateľského prostredia a vysvetlenie rozdielu kvantifikácií ex post a ex ante

Číslo regulácie v Registri ex post. Zrozumiteľný a stručný opis regulácie vyjadrujúci zdroj nákladov na PP
Regulácia č. 47 Možnosť odchodu do predčasného starobného dôchodku
Uveďte spôsob vypočítania vplyvov na podnikateľské prostredie:
Predmetná regulácia nebola uvedená medzi reguláciami v príslušnej analýze vplyvov na podnikateľské prostredie, preto neboli v <u>ex ante fáze</u> identifikované a kvantifikované jej vplyvy. <u>Ex post vplyvy</u> na podnikateľské prostredie boli posúdené s využitím kalkulačky nákladov v zmysle Jednotnej metodiky na posudzovanie vplyvov. MPSVR SR vychádzalo pri kvantifikácii vplyvov na podnikateľské prostredie z údajov poskytnutých v rámci <u>ex post konzultácií</u> s podnikateľskými subjektmi, ktoré zastupujú 500 najväčších zamestnávateľov na Slovensku. Z predmetných konzultácií vyplynulo, že zvýšený záujem o odchod do predčasného starobného dôchodku sa týkal <u>15 zamestnávateľov</u>, pričom priemerné zvýšenie počtu odchádzajúcich zamestnancov predstavovalo približne 40 až 150 zamestnancov navyše oproti stavu pred zavedením možnosti odchodu do predčasného starobného dôchodku za príslušné odpracované obdobie. V súvislosti s reguláciou vznikli zamestnávateľom zvýšené <u>administratívne náklady</u> súvisiace so skorším odchodom, ktoré odhadli v dĺžke trvania 90 min. Celkovo boli ex post náklady na podnikateľské prostredie vyčíslené na sumu 274 eur.
Uveďte zdroj počtosti (vrátane internetového odkazu na konkrétne štatistiky, ak sú dostupné na internete):
Početnosť zastúpená v kvantifikácii nákladov zodpovedá podnikateľskému sektoru, ktorý bol v rámci konzultácií s podnikateľským sektorom posúdený ako problematický v zmysle predmetnej regulácie.
Uveďte dôvod rozdielu medzi predpokladanými nákladmi regulácie (ex ante) a zistenými skutočnými nákladmi (ex post):
Keďže ex ante náklady regulácie neboli kvantifikované, nevznikol rozdiel medzi skutočnými a predpokladanými nákladmi.
Uveďte vysvetlenie rozdielov v predpokladaných a skutočne dotknutých subjektoch:
<i>Ak v ex ante fáze nie sú vypočítané náklady na celé podnikateľské prostredie, tak uveďte „0“.</i> <i>Ak niektoré náklady regulácie nie sú predpokladané v ex ante fáze vôbec, tiež uveďte „0“ a uveďte prečo.</i>
0.
Uveďte dôvod vzniku nepredpokladaných nákladov v ex ante fáze:
Gestor neidentifikoval nepredpokladané náklady.

9.2 Ex post konzultácie s podnikateľskými subjektmi

Účastníci, forma, termíny a časový rozsah ex post konzultácií:
Verejné ex post konzultácie:

- v trvaní od 8. apríla 2024 do 7. mája 2024
- vykonané formou zverejnenia oznámenia o začatí ex post konzultácií na web stránky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSVR)
- zúčastnené podnikateľské subjekty: žiadne

Cielené ex post konzultácie:

1. zaslaním e-mailovej správy zo dňa 8. apríla 2024:
 - Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR, Nevädzová 5, 82101 Bratislava, IČO: 17316561;
 - Republiková únia zamestnávateľov, Einsteinova 19, 85101 Bratislava, IČO 30854105;
 - Klub 500, Obchodná 6, 811 06 Bratislava, IČO: 31816045
 - Asociácia priemyselných zväzov a dopravy (APZD), Lamačská cesta 3C, 84104 Bratislava, IČO 50027514.
 - Slovenský živnostenský zväz, Drieňová 31, 821 01 Bratislava, IČO: 00679321
2. Zaslaním dotazníka:
 - APZD, Lamačská cesta 3C, 84104 Bratislava, IČO 50027514 – 30. apríla 2024
 - Klub 500, Obchodná 6, 811 06 Bratislava, IČO: 31816045 - 2. mája 2024

MPSVR eviduje **jednu doručenú odpoveď** od verejne a cielene oslovených podnikateľských subjektov. Nakoľko dotknutý subjekt vyslovil nesúhlas so zverejnením svojho obchodného mena v tomto dokumente a na stránke Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), neuvádzame jeho identifikačné údaje.

Dňa 29. mája 2024 sa na pôde MPSVR uskutočnilo so zástupcami podnikateľského subjektu osobné stretnutie. Záznam z uskutočneného stretnutia prikladá gestor k materiálom, ktoré odovzdáva MH SR k vyhodnoteniu ex post pre interné účely.

Vznesené pripomienky účastníkov voči hodnoteným reguláciám:

V zmysle podnetu z podnikateľského prostredia, na základe ktorého bola hodnotená regulácia do registra regulácií zaradená, nešpecifikovanej časti podnikateľského prostredia „*spôsobilá novela zákona o sociálnom poistení spolu s výrazným nárastom výšky priznávaných starobných dôchodkov v rokoch 2022 a 2023 masívny výpadok produktívnej pracovnej sily z trhu práce, výpadok odvodov pracujúcich a výrazný nárast nákladov štátu na objem poberaných dôchodkov*“.

Podnikateľský subjekt v dotazníku uviedol, že výpadok pracovnej sily bol značný, v rámci 15 spoločností/zamestnávateľov, ktoré vyhodnotili zamestnávatelia ako problematické sa pohyboval v desiatkach zamestnancov (od 50 – 100 zamestnancov).

Vznesené pripomienky účastníkov voči výkonu a fungovaniu hodnotených regulácií v praxi:

Podnikateľský subjekt v dotazníku uviedol, že vo svojej praxi zaznamenal dramatický odchod kvalifikovanej pracovnej sily do predčasného dôchodku po 40 odpracovaných rokoch, ktorú je ťažké nahradiť.

Zároveň uviedol, že veľká časť takýchto zamestnancov by mala záujem v práci pokračovať v prípade, žeby bol umožnený súbeh predčasného starobného dôchodku a práce.

Alternatívne riešenia z pohľadu účastníkov - návrhy na zmeny v právnych predpisoch s cieľom zlepšenia podnikateľského prostredia:

Podnikateľský subjekt navrhuje zosúladiť/zrovnoprávniť právnu úpravu zamestnávania poberateľov predčasných starobných dôchodkov s právnou úpravou, ktorá sa aplikuje na poberateľov starobných dôchodcov, t. j. umožnenie súbehu práce a poberania predčasného starobného dôchodku.

Alternatívne riešenia z pohľadu účastníkov – návrhy na zmeny aplikačnej praxe s cieľom zlepšenia podnikateľského prostredia:

Bez návrhu.
Vyhodnotenie návrhov alternatívnych riešení gestorom - návrhy na zmeny v právnych predpisoch:
Gestor rozumie dôvodom, ktoré viedli k návrhu zo strany zamestnávateľov na úpravu hodnotenej regulácie, nakoľko v určitých odvetviach chýba požadované množstvo kvalifikovanej pracovnej sily. Slovenská republika však už v súčasnosti patrí medzi krajiny OECD, ktoré vykazujú veľmi nízky efektívny vek odchodu z trhu práce (muži v SR cca 60,2 roka oproti cca 63,8 roka priemeru OECD a ženy v SR cca 59,8 roka oproti priemeru OECD cca 62,4 roka – údaje za rok 2020). Zámerom zavedenia PSD 40 bolo umožniť odísť do predčasného starobného dôchodku takým poistencom, ktorí po odpracovaní 40 rokov majú napr. v dôsledku dlhodobej pracovnej záťaže zhoršený fyzický zdravotný stav (avšak nie v takom rozsahu, ktorý by zakladal nárok na invalidný dôchodok). U takýchto poistencov sa predpokladá, že nemajú záujem v pracovnej činnosti pokračovať a preto by bolo popretím zámeru zavedenia PSD 40 umožniť súbeh práce a poberania PSD 40. Aktuálne nie je v záujme štátu umožniť súbežné poberanie PSD a práce, čoho hlavným cieľom je zvyšovanie efektívneho veku odchodu do dôchodku. Zo skúseností z minulosti vieme, že povolenie súbehu poberania PSD a pracovnej činnosti, by spôsobilo enormné zvýšenie výdavkov Sociálnej poisťovne na vyplácanie predčasných starobných dôchodkov, nakoľko sa predpokladá, že uvedenú možnosť, by využila prevažná časť poistencov, ktorí by podmienky pre vznik nároku na PSD splnili. Zároveň by došlo k zhoršeniu finančnej udržateľnosti dôchodkového systému na Slovensku, čo by mohlo byť vnímané ako zvrátenie míľnika Komponentu 18 v Pláne obnovy a odolnosti SR.
Vyhodnotenie návrhov alternatívnych riešení gestorom - návrhy na zmeny aplikačnej praxe:
Bez návrhu.

9.3 Vhodnosť regulácie na dosiahnutie cieľa z pohľadu podnikateľského prostredia a výsledok ex post hodnotenia

Číslo regulácie v Registri ex post. Zrozumiteľný a stručný opis regulácie vyjadrujúci zdroj nákladov na PP (nahradte konkrétnym číslom a opisom rovnakým ako ste použili v tabuľke č. 1).
Regulácia č. 47 (I/2024) Možnosť odchodu do predčasného starobného dôchodku.
Aký je dôvod vzniku regulácie a problém, ktorý má riešiť?
Predčasný starobný dôchodok sa po jeho zavedení v roku 2004 stal v mnohých prípadoch iba dodatočným zdrojom príjmu popri príjme zo zárobkovej činnosti, pričom zamestnanec zostal na svojom pôvodnom pracovnom mieste. Predčasný starobný dôchodok tak neplnil funkciu, na ktorú bol pôvodne zavedený, t. j. aby do dôchodku mohla odísť najmä taká osoba, ktorá stratila prácu krátko pred dovŕšením dôchodkového veku a nevie sa uplatniť na trhu práce. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky sa preto rozhodlo podmieniť výplatu predčasného starobného dôchodku skončením zárobkovej činnosti, z ktorej je zamestnanec dôchodkovo poistený, a to od 1. januára 2011. S účinnosťou od 1. júla 2018 je umožnené poberať predčasný starobný dôchodok iba popri výkone zárobkovej činnosti na dohodu o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru s dosiahnutým príjmom najviac 2 400 eur ročne (bez zastavenia výplaty predčasného starobného dôchodku). Hodnotená regulácia je s účinnosťou od 1. januára 2023 v zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov premietnutím ústavnej zásady, že zo systému primeraného

hmotného zabezpečenia v starobe možno zabezpečiť aj osobu, ktorá po dosiahnutí ustanovenej doby účasti na tomto systéme dosiahla ustanovený počet odpracovaných rokov. Zároveň je splnením míľnika Komponentu 18 v Pláne obnovy a odolnosti, ktorého cieľom je zlepšenie dlhodobej finančnej udržateľnosti dôchodkového systému na Slovensku (nárok na aktuálne neutrálne plnenie z I. priebežne financovaného dôchodkového piliera získa osoba po zákonom určenom minimálnom počte odpracovaných rokov). Účelom tejto regulácie je garantovať poistencom, ktorí väčšinu svojho života vykonávali zárobkovú činnosť a získali potrebný počet odpracovaných rokov výkonom zárobkovej činnosti alebo z dôvodu činnosti, ktorá objektívne znemožňovala jej výkon, nárok na predčasný starobný dôchodok po 40 odpracovaných rokoch (aktuálne to už je potrebné odpracované obdobie).
Aký výsledok regulácia priniesla vo vzťahu k riešenému problému? Sú splnené jej ciele, určené v ex ante doložke vybraných vplyvov?
Hlavným účelom návrhu zákona č. 352/2022 Z. z., ktorým sa menil a doplňal zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menili a doplňali niektoré zákony, bolo zabezpečiť spôsob a formu vykonávania a realizácie ústavných garancií obsiahnutých v čl. 39 Ústavy SR s účinnosťou od 1. januára 2023 vo vykonávanom predpise, ktorým je zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Hodnotenou reguláciou sa v zákone o sociálnom poistení premietla garancia odchodu do dôchodku za stanovený počet odpracovaných rokov, t. j. aby osobe, ktorá dosiahla ustanovený počet odpracovaných rokov, vznikol nárok na primerané hmotné zabezpečenie v starobe. Uvedený cieľ, ktorý bol špecifikovaný v doložke ex ante vybraných vplyvov, bol splnený.
Vyskytli sa nepredvídané vplyvy na podnikateľské prostredie?
Záujem poistencov o skorší odchod do dôchodku pred dovŕšením dôchodkového veku bol vyšší, než sa pôvodne predpokladalo. Do PSD 40 v roku 2023 odišlo približne 43 tisíc poistencov, z toho 54 % poistencov, ktorí spĺňali podmienku odpracovaných rokov a zároveň splnili podmienku odchodu do tzv. klasického predčasného starobného dôchodku, t. j. že im do dovŕšenia dôchodkového veku chýbali najviac dva roky. Zvýhodnené krátenie o 0,3 % namiesto 0,5 % spolu s výhodným makroekonomickým vývojom, kedy valorizácia dôchodkových dávok predbiehala rast aktuálnej dôchodkovej hodnoty, výrazným spôsobom ovplyvnilo rozhodnutie poistencov odísť do predčasného starobného dôchodku, pre ktorých bol v prevažnej väčšine prípadov odchod do predčasného starobného dôchodku logickým a racionálnym vyhodnotením situácie v danom čase, nakoľko odchod do predčasného starobného dôchodku generoval v ich prípade vyššiu sumu vyplatených dôchodkov. Ide teda o nepredvídaný vplyv na niektorých zamestnávateľov, ktorí zaznamenali dramatický odchod kvalifikovanej pracovnej sily do predčasného dôchodku po 40 odpracovaných rokoch, ktorú je ťažké nahradiť.
Je vzhľadom k predchádzajúcim otázkam existencia regulácie stále opodstatnená?
Áno, regulácia je aj naďalej opodstatnená.
Alternatívne riešenia z pohľadu gestora: <i>Je možné dosiahnuť cieľ hodnotenej regulácie jej zmenou alebo zmenou aplikačnej praxe (bez zmeny regulácie) tak, že menej zaťažuje podnikateľské prostredie? (t. j. spôsobuje nižšie náklady, nižšie bariéry vstupu na trh, nižší negatívny vplyv na produktivitu, konkurencieschopnosť a pod.)</i>
Neboli prezentované.
Výsledok ex post hodnotenia - návrh:

☒ ponechať reguláciu ☐ upraviť reguláciu ☐ zrušiť reguláciu bez náhrady

☐ upraviť aplikačnú prax

Dôvodom pre ponechanie regulácie je skutočnosť, že MPSVR SR s účinnosťou od 15. mája 2024 (pozn.: zákonom č. 87/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení boli v § 67 ods. 1 písm. b) slová „najmenej 40 odpracovaných rokov“ nahradené slovami „potrebné odpracované obdobie“) upravilo podmienky PSD tak, že sa odpracované obdobie, ako podmienka vzniku nároku na PSD, naviazalo na strednú dĺžku života, čo znamená, že sa počet potrebných odpracovaných rokov naviazal na rast strednej doby dožitia. Zároveň sa upravilo krátenie sumy predčasného starobného dôchodku tak, že za každých začatých 30 dní do dovŕšenia dôchodkového veku sa suma dôchodku kráti o 0,5 % (pôvodne to bolo 0,3%).

MPVR SR považuje právnu úpravu PSD účinnú od 15. mája 2024 nateraz za dostatočnú.

9.4 Stanovisko ministerstva hospodárstva k vykonanému ex post hodnoteniu (vyplní ministerstvo hospodárstva)

A. Stanovisko k spôsobu vykonania ex post hodnotenia v zmysle jednotnej metodiky:

Gestor právneho predpisu (ďalej len „gestor“) v časti 9.1 Porovnanie predpokladaných (ex ante) a skutočných (ex post) nákladov regulácií v *Tabuľke č. 1: Súhrnné porovnanie ex ante nákladov a ex post nákladov regulácií* (ďalej len „tabuľka č. 1“) doplnil požadované údaje. Predpokladané náklady na podnikateľské prostredie v rámci ex ante fázy neboli vyčíslené. Skutočné náklady gestor vyčísľil konkrétnou sumou. *Tabuľka č. 2: Výpočet skutočných vplyvov regulácií (ex post) a ich porovnanie s predpokladanými vplyvmi (ex ante)* (ďalej len „tabuľka č. 2“) obsahuje požadované údaje. Tabuľku č. 1 a tabuľku č. 2 gestor skopíroval z Prílohy č. 9b jednotnej metodiky. Gestor v časti *Doplňujúce informácie k spôsobu výpočtu vplyvov jednotlivých regulácií na náklady podnikateľského prostredia a vysvetlenie rozdielu kvantifikácií ex post a ex ante* gestor vysvetlil spôsob kvantifikácie ex post nákladov. Gestor tiež uviedol zdroje počtosti, ktoré vyplynuli z ex post konzultácií s dotknutými subjektami. V rámci ex ante analýzy vplyvov na podnikateľské prostredie neboli vplyvy hodnotenej regulácie identifikované ani kvantifikované, nevznikol teda rozdiel v predpokladaných a skutočných nákladoch, ani v počte dotknutých subjektov. Gestor neidentifikoval vznik nepredpokladaných nákladov.

V časti 9.2 Ex post konzultácie s podnikateľskými subjektmi (ďalej len „ex post konzultácie“) gestor jednotlivo a prehľadne uviedol účastníkov, formu, termíny a časový rozsah ex post konzultácií. Gestor vykonal verejné ex post konzultácie zverejnením oznámenia o začatí verejnej ex post konzultácie na webovom sídle Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „Ministerstvo hospodárstva“), a to v stanovenom minimálnom časovom trvaní. Gestor tiež cielene oslovil vybrané subjekty. Počas trvania ex post konzultácií sa zapojil 1 podnikateľský subjekt (ďalej len „účastník“), z tohto dôvodu boli vykonané úspešne. Účastník vzniesol pripomienky voči hodnotenej regulácii a voči jej výkonu a fungovaniu v praxi, ktoré gestor uviedol v príslušnom textovom poli. Účastník tiež poskytol alternatívne riešenia z jeho pohľadu, ktoré spočíva v návrhu na zmenu v právnom predpise s cieľom zlepšenia podnikateľského prostredia. Gestor následne poskytnuté alternatívne riešenia vyhodnotil.

Gestor v časti 9.3 Vhodnosť regulácie na dosiahnutie cieľa z pohľadu podnikateľského prostredia a výsledok ex post hodnotenia vyplnil všetky požadované údaje. Dôvod vzniku regulácie a podstata riešeného problému boli gestorom adekvátne definované. Gestor určil aký výsledok regulácia priniesla vo vzťahu k riešenému problému. Podľa gestora vznikli nepredvídané vplyvy na podnikateľské prostredie, ktoré sú popísané v príslušnej časti. Existencia regulácie je podľa gestora

naďalej opodstatnená. Alternatívne riešenie z pohľadu gestora, ktoré spočíva v zmene regulácie alebo v zmene aplikačnej praxe nie je uvedené v príslušnom textovom poli. Na záver gestor označil výsledok ex post hodnotenia, resp. návrh, a to reguláciu ponechať.

B. Stanovisko k ex post hodnoteniu jednotlivých regulácií:

Číslo regulácie v Registri ex post. Zrozumiteľný a stručný opis regulácie vyjadrujúci zdroj nákladov na PP (nahradte konkrétnym číslom a opisom rovnakým ako je použitý v tabuľke č. 1)

Regulácia č. 47

Možnosť odchodu do predčasného starobného dôchodku .

Stanovisko k pôsobeniu regulácie na podnikateľské prostredie, k optimálnosti jej nastavenia a k optimálnosti nastavenia jej aplikačnej praxe:

V zmysle dôvodovej správy z ex ante fázy k predmetnej regulácii; táto úprava zaviedla alternatívnu podmienku nároku na predčasný starobný dôchodok – získanie 40 odpracovaných rokov (alternatívnou aktuálnou podmienkou bolo, aby poistencovi do dovŕšenia dôchodkového veku chýbali maximálne 2 roky). Uvedené bolo zavedené z dôvodu hmotne zabezpečiť osobu, ktorá značnú časť svojho života vykonávala zárobkovú činnosť, resp. činnosť, ktorá ju obmedzovala vo výkone zárobkovej činnosti (takouto činnosťou je napríklad výchova dieťaťa). Zároveň sa ustanovila alternatívna podmienka nároku na predčasný starobný dôchodok aj pre poistenca, ktorý získal obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení.

Účastník ex post konzultácií si neželal uviesť svoje obchodné meno v rámci ex post formulára; Ministerstvo hospodárstva predmetnými identifikačnými údajmi disponuje čisto pre interné účely evidencie. Účastník uviedol, že aktuálne nastavenie regulácie nie je vyhovujúce. Vo svojej praxi zaznamenal výrazný odchod kvalifikovanej pracovnej sily do predčasného dôchodku po 40 odpracovaných rokoch, ktorú je náročné nahradiť. Uviedol tiež, že značná časť týchto zamestnancov by mala záujem pokračovať v práci, ak by bol umožnený súbeh predčasného starobného dôchodku a pracovného pomeru. Podnikateľský subjekt navrhuje zjednotiť právnu úpravu zamestnávania poberateľov predčasných starobných dôchodkov s úpravou platnou pre poberateľov starobných dôchodkov, a to umožnením súbehu práce a poberania predčasného starobného dôchodku.

Predmetná regulácia je z pohľadu gestora aj naďalej opodstatnená. Hlavným účelom návrhu zákona č. 352/2022 Z. z., bolo zabezpečiť spôsob a formu uplatňovania ústavných garancií zakotvených v článku 39 Ústavy SR, a to od 1. januára 2023 prostredníctvom vykonávacieho predpisu, ktorým je zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení. Cieľom tejto regulácie je zabezpečiť, aby poistenci, ktorí väčšinu svojho života pracovali a dosiahli požadovaný počet odpracovaných rokov, či už zárobkovou činnosťou alebo z dôvodu, ktorý objektívne bránil výkonu tejto činnosti, mali nárok na predčasný starobný dôchodok po 40 odpracovaných rokoch.

Gestor k výstupu účastníka uvádza, že zavedenie predčasného starobného dôchodku (ďalej ako „PSD“) po 40 odpracovaných rokoch bolo navrhnuté tak, aby umožnilo odchod do dôchodku tým poistencom, ktorí po dlhodobej pracovnej záťaži trpia zhoršeným zdravotným stavom, aj keď nie v takom rozsahu, ktorý by ich oprávňoval na invalidný dôchodok. U týchto osôb sa predpokladá, že už nemajú záujem pokračovať v práci, a preto by možnosť súbežného poberania PSD a práce bola v rozpore so zámerom tejto úpravy. Skúsenosti z minulosti ukázali, že povolenie súbežného poberania PSD a pracovnej činnosti by viedlo k výraznému nárastu výdavkov Sociálnej poisťovne, pretože veľká časť poistencov, ktorí by splnili podmienky na nárok na PSD, by túto možnosť využila; pričom takýto krok je z pohľadu dôchodkového systému finančne neudržateľný.

Dôležitým faktom je skutočnosť, že v priebehu ex post hodnotenia došlo k podstatnej zmene regulácie v nadväznosti na nadobudnutie účinnosti novely zákona o sociálnom poistení od 15.5.2024

– a to zákonom č. 87/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení boli v § 67 ods. 1 písm. b) slová „najmenej 40 odpracovaných rokov“ nahradené slovami „potrebné odpracované obdobie“. Touto zmenou došlo k úprave podmienok pre vznik nároku na PSD tak, že požadované odpracované roky sa začali viazať na strednú dĺžku života. To znamená, že počet potrebných odpracovaných rokov bude závisieť od rastu strednej doby dožitia. Zároveň sa zmenilo krátenie sumy predčasného dôchodku, pričom za každých začatých 30 dní pred dosiahnutím dôchodkového veku sa dôchodok zníži o 0,5 % (pôvodne to bolo 0,3 %). Gestor považuje túto právnu úpravu nateraz za dostatočnú.

Ministerstvo hospodárstva na základe poskytnutej argumentácie gestora k výhradám účastníka navrhuje reguláciu ponechať.

Nosným argumentom pre takéto stanovisko sú dve významné zmeny, ktoré novela Zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení so sebou prináša, a síce: v závislosti od ročníka narodenia poistenca sa bude postupne o dva mesiace predlžovať potrebné odpracované obdobie pre vznik nároku na predčasný dôchodok a zmení sa aj spôsob určenia sumy tohto dôchodku. Všetky predčasné starobné dôchodky s dátumom priznania po 14. máji 2024 sa budú znižovať bez ohľadu na počet získaných odpracovaných rokov o 0,5 % za každých začatých 30 dní, ktoré poistencovi zostávajú do dovŕšenia dôchodkového veku.

Okrem tejto zmeny nemožno opomenúť fakt, že z dlhodobého hľadiska vyplácania dôchodkov v kombinácii s finančnými zdrojmi štátu by iný prístup ani nebol ďalej udržateľný.

Stanovisko k alternatívnym riešeniam, ktoré môžu zlepšiť podnikateľské prostredie:

Alternatívne riešenie uvedené účastníkom – zrovnoprávniť právnu úpravu zamestnávania poberateľov predčasných starobných dôchodkov s právnou úpravou, ktorá sa aplikuje na poberateľov starobných dôchodcov, t. j. umožnenie súbehu práce a poberania predčasného starobného dôchodku. bolo vyhodnotené gestorom, pričom následne gestor uviedol, že z jeho pohľadu toto alternatívne riešenie by predstavovalo zhoršenie finančnej udržateľnosti dôchodkového systému na Slovensku.

Ministerstvo hospodárstva, zohľadňujúc finančnú a demografickú situáciu Slovenskej republiky sa stotožňuje s názorom gestora.

Odporúčenie:

☒ ponechať reguláciu ☐ upraviť reguláciu ☐ zrušiť reguláciu bez náhrady

☐ upraviť aplikačnú prax

Ak ministerstvo hospodárstva navrhuje reguláciu alebo aplikačnú prax upraviť, tak uvedie ako a akých právnych predpisov (aj súvisiacich právnych predpisov) sa má úprava dotknúť:

Ministerstvo hospodárstva, vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, navrhuje reguláciu ponechať.

Stanovisko z hľadiska Mechanizmu znižovania byrokracie a nákladov:

Z dôvodu absencie kvantifikácie ex ante nákladov nevznikol rozdiel medzi predpokladanými a skutočnými nákladmi. Z uvedeného dôvodu sa bod 6.13 Jednotnej metodiky pri tejto regulácii z hľadiska mechanizmu znižovania byrokracie a nákladov neuplatňuje.